

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:
з Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5 1/2 долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4 1/2 долара, або 9 рублів.
Пощинове число по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5 1/2 год. пополудня.
Редакция, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовского в пасажі Гав-
мана.
Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження.
Рекламації неопечатані є
вільні від порта. — Оголо-
шення звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесення по 30 сот.
від стрічки.

Ще кілька слів про нашу народну роботу.
(З нагоди стрийської вистави).

(+) Впевняємо ся щораз більше, що стрийська вистава осягнула висшу навіть ціль, як її спорудники спершу собі були витичили, сповнила вельми важну і досяглу народну задачу. А впевняємо ся в тім не тільки на основі власних помічень і помічень многих гостей з українсько-рускої суспільности, але маємо на се і посторонні докази. Навіть москвофільське дневникарство котре на веім, що українсько-руське, бачить лише темні пляма, висловило ся з признанем про виставу і про добутки народно-го сподарської роботи нашої суспільности. Так само значна часть польського дневникарства, а також заводові знавці зпосеред польської суспільности, що оглядали стрийську виставу, признали її вартість і велике культурне значіння. Але не меншим доказом признаня її вартости є також напасти всепольского дневникарства, котре кількома наворотами накидає ся з питомою всеполякам загорілостю і завзятем на цілу виставу, на її спорудників і на всіх виставців. Із статей всепольських дневників віє не тільки дух загорілости і ненависти, але також зависть, що Русини здобули ся на таку виставу, не дає їм спати спокійно. Отже повинно отже бути для нашої суспільности-тим більшою понуккою для дальшої роботи на тім полі і в тім напрямі і тому ми ще повертаємо до сего питання, яке ми підняли в попереднім числі на основі виголошених з нагоди відкриття стрийської вистави двох промов, щоби заста-

новити ся над тим, яка повинна бути дальша наша народна робота.

В останнім числі ми вказали на основі промови о. Лежогубского, на яких і двалинах повинна опирати ся наша народна робота, до якої мети она повинна змагати і в яким напрямі повинна бути поведена. Коли однак згаданий бесідник дав відповідь на сі питання із становища духовного, вселюдского і народного, то другий бесідник др. Е. Олесницький, відкриваючи виставу, доповняв промову свого попередника і в рамках о. Лежогубским зачеркнених, снував дальше ті гадки і доповняв поміченнями, котрі наша суспільність повинна тривке записати в своїй тямці, щоби наша народна робота довела до красних успіхів, щоби її добутком могла стати колись всеукраїнська вистава.

Нарід наш майже виключно хліборобський і его витворчість проявляє ся тому головно в обсягу хліборобства і всіх его галузій, як рільництва, годівлі худоби і дробу, огородства, садоводства, пчолярства і домашнього промислу, звязаного тісно з хліборобством. Однак попри се наш руский нарід займає ся ще й усякими ремеслами, а в деяких галузях домашнього промислу (як н. пр. в килимарстві, гончарстві, різьбарстві і народній орнаментиді приміюваній до тих виробів) доводить до високої артистичної стійности.

Справедливо отже вказав др. Олесницький на те, що в душі „русского хлібороба, зігнутого над рілею, прибитого віковою неволю, тліє негасима іскра божья, іскра творчости, котра без науки і помочи дає чорним при рілі сирацьованим

рукам хист і вправу творити витвори не лише материяльно вартні і практичні, але також високо артистичні, чудові сьмілостью і оригінальністю ідей та артизмом виконання“. Отсе є отже вроджені рускому народови спосібности, докази духовної творчости, докази уронева его культури. Отсі здібности звертали і чудували не тільки своїх, але й чужих заводових знавців штуки. Досить переглянути видані свого часу заходом Людвика Вербицкого, а накладом Промислового Музея львівского, В зори домашнього промислу, котрі поручаємо пильним послідам наших загорілих всеполяків, а можна впевнитися, що наряд сей заслугує у великій мірі на се, щоби всіми способами допомогти ему до найвисшого розвитку і зросту.

І тут насуває ся питанє, як до того довести, тут вирінає для нас потреба застановити ся над тим, яка повинна бути наша народна робота, щоби ту ціль осягнути. Др. Олесницький вказав дорогу, якою до сеї цілі має вести народна робота. Найперша річ: дайте нам засоби, середники, кличе бесідник, бо наряд має здібности, але потребує передовсім помочи, потребує організації — а тоді, як справедливо замітив бесідник, задивує сьвіт своїми трудами і спосібностями.

Отже наша народна робота повинна змагати до того, щоби звернути увагу загалу на ті розсіянні перли, на ті осібняком стоячі, незорганізовані і невишколені таланти і витворчі сили, щоби їх згуртувати, дати їм відповідну організацію. Тимто багато незвичайних талантів криє ся, пропадає в забуттю, марнує ся, отже треба винайти, ви-

Я. Біленький.

Гетьман Іван Мазепа в чеській літературі.

(Дальше).

Гетьманови вважаєсь, що его жде назва
зрадника-злочинця, наколи цар побідить, а его
плани змарніють. Україна скаже тоді ему:

„Žil v této zemi zradce veliký,
nevězen Bohu, círu, vlasti své
i bratva i svůj narod zahubil
Bezectny pes ten zval se:
[Mazepa“ 59

У Рилєва маємо подібне місце; Мазепі по
битві під Полтавою доносять два спіймані ко-
заки, що остали вірні цареві:

„Тебяжъ, Мазепа, как Юду
клянутъ Украинцы повсюду“. (130)

а низше троха читаємо:

Митрополитъ грозящій взоромъ;
Такъ возглашаетъ съ громкимъ хоромъ:
„Мазепа проклятъ въ родъ и родъ;
Онъ погубить хотѣлъ
[народъ“. (134)“

Мазепа питає Войнарковского, хотючи впев-
нитись о его любові до України і готовости до
посвятати:

„Můj synu, mluv! jsi povždy
[hotovým
dat život svůj za naši
[Ukrajinu?“ (92)

Се місце нагадує майже дословно запитанє
дане Мазеною в поемі Рилєва Войнарковскому:

„Но напередъ завѣрь меня,
Что ты, при случаѣ, себя
не пожалѣешь за Украиню!“ (122)

Мазепа вже злучив ся з королем шведским
і тоді одержує з уст Орлика звістку, що цар
казав его викласти. Орлик оповідає:

— — — „tré pak biskupů
pronesti na tě kletbu: abys proklaty
byl z rodu v rod!“ (163)

Сей вислів є немов перекладом дословним
отсих слів в поемі Рилєва:

„Митрополитъ грозящій взоромъ!
Такъ возглашаетъ съ громкимъ хоромъ:
Мазепа проклятъ въ родъ
[и родъ!“ (134)

Також інші слова Мазени, коли він по
битві полтавській опинив ся вже в Бендері і ро-
думував там про минуле, важив теперішнє і за-
становляв ся над тим, що ему почати, — на-
ходять вірний відгомін у Рилєва. Ось те місце:

„Nezvyknu tomu, jsem již příliš stár,
než abych nyní počal zavidvat
se, klopat zrak, a studnit před sebou“ (187)

У Рилєва:

„Мазепѣ духомъ унижаетъ ся?“ (119)

Слідуюче місце драми хоч і не віддає зо-
всім дословно відповідних слів поемі „Война-
ровский“ містить в собі все таки ту саму про-
відну думку. Мазепа знаючи перекупність і гро-
шелолюбство турецких пашів боїть ся, щоби его

не видано цареві і надумуєсь, чи не лучшеб
ему згинутти геройською смертю з власної руки:

„Ne lhostejno pro viru věků budoucích,
Zdali tam zhynu v mukách, jako zločinec
na utraťišti! — — aneb dobrovolná — sam
jen proto již, bych v prosměch ne
[vydal
myšlenku svou i sebe vrahům svým!“ —
(188)

У Рилєва видає Войнарковский такий осуд
о Мазені:

„Но онъ достоинъ укоризны,
Согражданъ самъ онъ погубилъ;
Онъ торжество враговъ отчизны
Самоубійствомъ утвердилъ“. (144)

Врешті послідні слова драми, якими Вой-
нарковский працає трупа нещасного гетьмана,
нагадують Рилєва:

„Sirotkům trým přece zdá
se teď, že s tebou, otče, bídnou
[máť,
svou rodnou Ukrajinu
[v jeden kládem hrob“. (195)

Сі слова живо нагадують рефлексію Война-
ровского в поемі тої самої назви:

„Станникъ, странникъ всѣ мечтали,
Что мы съ Мазепой погребали,
Надежду родины своей“. (136)

Ось як стоїть справа спорідненя Фрича
— Івана Мазепи з Рилєва Войнарковским. Вплив
Рилєва, як бачимо, значний, однак він не шко-
дить цілости і оригінальності твору. Так само
і вплив Пушкіна хоч і відбиваєсь в драмі —
не доходить до такої сили, щоби его можна на-

добути на верх сі скарби народного духа. А щоби они виробили ся, вишколили, треба їм дати просвіту і науку, через те поправить ся і уліпшити витворчість народна, котрій треба також забезпечити у слівня збуту, а сему буде також пособляти добре переведена організація.

Добра організація в тім напрямі зуміє також вирівнати ріжниці, які заходять в одних і тих самих галузях витворчости, уодностайнити сю витворчість, її скріпити і уліпшити і витворити з них цінне жерело народного добробиту.

Тимто наша інтелігенція, наши послы соймові і державної ради, наши просвітителі і народогосподарські товариства і організації повинні передовсім звернути свої змагання до того, щоби забезпечити рускому народови просвіту і науку, яка би пособляла розвиткови єго хліборобських і домашно-промислових здібностей. Треба отже домагати ся заводових шкіл господарських і промислових, та торгових, котрі були би приступні тим широким верствам народним. На то все треба засобів, середників, а тих середників повинні достарчити край і держава, бо витворчість нашого народу дасть не тільки підвалину добробитови народному, але буде також жерелом доходу для краю і держави. Фінансові організації, спілки, райфайзенки, крамниці, торговлі, все те буде пособляти поступові і розвиткови нашого народу, допоможе до добробиту, а тим самим до народно-господарської незалежності, котра забезпечить єму також потрібну силу, щоби здобув собі також незалежність політичну і народну рівноправність.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Міністер торгівлі Кошут був в суботу на дводинній послуханю у цесаря а вернувши до палати угорського міністерства заявив там зібраним дневникам ось що: Можу сказати лише кілька слів. Я був дві години у монарха, який прийняв мене дуже ласкаво. Займав ся ду-

звати наслідванем; полягає сей вплив у тім, що Фрич зображує любовні зносини Мазепи і творить деякі ситуації опираючись на „Полтаву“ а се приходить єму о стільки легше, що в „Полтаву“ в тій часті де говорять ся про любов Мазепи до Мотрі Кочубеївної (у Пушкина і Фрича — Марії), є писана в формі діалогу.

Правдоподібно назвав Фрич Мотрю вслід за Пушкином Марією; ні в одній історії України відомій Фричови, ні в одному творі літературному не названа Кочубеївна Марією; Бантиш-Каменьский називає її Мотрею. На якій же основі Фрич, що державсь все вірно давніх історичних, назвав її Марією? Се можливо лише під впливом Пушкина.

Улягаючи впливови Пушкина, остав однак Фрич вірний своїй девізі, яку поставив собі пишучи свою драму. Він не годить ся з Пушкином в осуді Мазепи. Пушкин наміряє в „Полтаві“ „розвинути і обяснити настоячий характер мятежного гетьмана, не искажая своєволью історического лица;“¹⁾ як міг вийти сей „настоячий“ характер „мятежного“ гетьмана з під пера російского, цареславного поета, хваба не треба додавати.

Мимо того не можна впливу Пушкина заперечувати і щоби се уловидити, переведу докладніше порівняне схожих місць.

(Дальше буде).

¹⁾ Вище наведені слова драми нагадують також інший висказ у Рилеева:

„Но онъ достоинъ укоризны
Ограждавъ самъ онъ погубилъ (144)“

²⁾ Сочиненія А. С. Пушкина видане друге Петербургъ 1887 т. I. передмова 211 ст. З того видана подаю цитати в тексті, а цифри уміщені коло них, означають відповідну сторону із сего видання.

же подрібно всіми предложениями єму біжучими справами. Монарх нічого ще не рішив. Більше не можу сказати. Так отже послухане Кошута не принесло бажаного успіху сторонництву незалежності. В угорських кругах стверджують, що Кошут мотивував цесареві свій начерк полагоди переселення і вказав на небезпеки, які можуть вийти з непарламентарного розв'язання переселення. Кошут підчеркнув імовірно конечність уступок на господарську самостійність Угорщини. Політики з табору сторонництва незалежності признають, що послухане Кошута у цесаря не поправило виглядів кабінету сего сторонництва. По послуханю у цесаря удав ся Кошут до міністра заграничних справ гр. Еренталя на півгодинну нараду, звідки удав ся на дворець і відіхав до Будапешту. В Прембургу всів до єго вагону міністер просвіти гр. Апоні і товаришив аж до Найгайзель. Прибувши до Будапешту, не скликав вправді Кошут виконного комітету сторонництва незалежності, але вчора мав нагоду порозуміти ся з проводирями сторонництва. Окружене міністра уважав далше положенє поважним і оцінес єго так само зневірливо як передше.

„Die Zeit“ звіщає, що оголошенє конституційного статута в Босні і Герцоговині послідує в річницю прилуки тих провінцій, се є дня 5. с. м. Начерк конституції вже прийняти оба правительства, лише спільне міністерство скарбу має поробити незначні зміни. Коли би з технічних причин було оголошенє в днь 5. с. м. неможливе, то на всякий случай речинєць оголошеня буде незначно пересунений. Проголошенє конституції послідує рівночасно у всіх місцевостях прилучених провінцій. Сейчас по тім наступить розписанє виборів до першого сойму. Виборчі лісти вже виготовлені.

Заграниця.

Від коли Іспанці забезпечили собі посіданє півострова Eres Forcas здобутем гори Гуругу, розходять ся щораз то голосніші вісти про намір іспанського правительства, удержати сю зрошену кровю землю раз на все при Іспанії. Матіа доносить з Мадриту, що постановлено заснувати там африканський генеральний капітанат, який має стояти на рівні з двома іншими, єст-вючими вже в Мадриті і Барцельоні та має одержати 150.000 несетів дотації. Першим, що одержить се достоїнство, буде генерал Маріна. Залога в Цевті і Мелілі має бути побільшена до 15.000 людей. Все те очевидно походить з конечної осторожності, бо мимо рішучої побіди нападні Кабилів не устають, а Іспанці повносять через те великі страти. Урядовий дневник доносить з Мелілі, що в часі вивідів, які відбувало військо генерала Ороца, котре стоїть в Селюані, впав по іспанській стороні генерал Дієц Вікоріо, 2 капітанів, 1 підпоручник і 14 людей, а около 180 людей ранено. Видає ся, начеб властива воєнна сила Кабилів, доси непобіджена ще, цофнула ся лише в глѳб краю. Деякі племена ідуть походом на Селюан, а навіть на мори не є Іспанці зовсім безпечні. Англійський пароході „Gibraltar“ і один япанський, які ловили риби на іспанських водах, дістали ся в руки племена Ангера, яке держало їх протягом 45 годин в неволі на березі.

З нагоди оголошеного в своїм часі обіжника російского посольства в Царгороді до російских консулатів в Туреччині в справі знесеня капітуляцій, оголошує турецький міністер внутрішних справ розпорядок, який містить важні інструкції, дотикаючі капітуляцій. Розпорядок стверджує, що європейска публична опінія дійшла до пересвідчення, що турецьке право береже основи свободи і справедливости. Наслідком сего було, що Австро-Угорщина в своїм договорі признала, що Туреччина повинна бути трактована після звичайного права, як інші цивілізовані держави і може домагати ся знесеня капітуляцій. Розпорядок згадує про обіжник російского посольства та дає властям вказівки, як мають справедливо поступати при збираню податків і як поводити ся з чужинцями. Вкінці кладе розпорядок натиск на се, що від точного виповнюваня тих інструкцій зависить в часті знесенє капітуляцій.

На 44-ім засіданю, як вже згадаво в останнім числі, забрав слово пос. др. Левицький, в розправі над звітом бюджет. комісії про замкненє рахунків кр. фонду за 1908. Бесідник зазначив, що мимо недобору в останних роках, податки впливали значнійше як давнійше, та що замкненє рахунку виказує надвишку в порівнаню з преліминаром. Дальше вказав бесідник, що в звіті не подано відношеня народних шкіл польских до руских ані зросту тих шкіл. Крім того нема згадки, чи має ся стремити до закладаня шкіл пових чи до перетворюваня єствючих шкіл на більшекласові. Бесідник говорив опісля про пособлюванє курсам для неграмотних. Після того представив сумний стам молочарської школи в Ряшеві і єї недобір висловлюючи при тім сумнів, чи молочарські спілки треба централізувати, чи ліпше було би поліпшити поле приватним починам. Наостанку домагав ся бесідник виказу стипендій, кілько їх одержала польска а кілько руска молодіж, бо число руских стипендістів є вельми мале.

По промові п. Стояловского, котрий домагав ся звороту громадам громадских депозитів і сервітутів, і пос. Сапінського, котрий жалував ся на строге стяганє податків від селян, забрав слово пос. Макух, головво що до шкільних справ і виказував, що руске шкільництво є крайно занедбане. Вислід науки є дуже лихий, із шкіл виходить безліч неграмотних. Дальше вказав бесідник на те, що політичні власти не признають звільненє від податків, а в справі ґрунтового податку панує так ії нелад, що селяни прямо не знають, що платити.

Вибраний генеральним бесідником проти пос. Крисоватий обговорював головво недомогання шкільництва в Збаражчині, а пос. Стояловский яко бесідник за — полемізував з пос. Стапінським.

Опісля прийнято звіт до відома.

Сорокпяте засіданє відбуло ся в суботу 2. жовтня. По заяві маршалка, що пос. др. Олесницький зложив мандат до водної комісії і по відчитаню петицій, забрав слово між іншими пос. др. Левицький і піддержував петицію львівських Русинів з городецького передмістя що до заснованя з краєвих фондів двох руских шкіл вгородних, для дівчат і хлопців. Бесідник вказав на загалом мачошине поступованє супроти шкільних потреб Русинів львівскою радою міскою, і зазначив, що на городецьким передмістю нема жадної школи з рускою викладною мовою, хоч фреквенція руских дитий шкільних є дуже велика. Пос. Винничук піддержував петицію селянської бурси в Станіславові о підмогу на р. 1009/10.

По сім відчитаню внесена та інтерпелляції. Пос. Винничук поставив нагле внесене в справі заснованя школи в Ямниці.

Звичайні внесена поставили, пп. Олесницький о розділ рускої ґімназії в Перемишлі на дві окремі, Сколишевський о зміну присписів кр. статута і соймової ординації виборчої, Цюхцінський о відповідне заступство краю в найв. раді здоровля у Відні, Крейжель о знесенє спадкової належності від реальности више як 3000 К, Мерунович о влученє удержавленої цівничої зелізниці до краківської дирекції зелізничної, а Крисоватий о заснованя ткацької школи в Збаражі або в Кошляках.

Інтерпелляцію вніс пос. Куровець в справі люстрації шпиталю в Любачеві. По переході до дневного порядку подав п. Онишкевич звіт кр. видлу що до дозволу пов. раді волоківській на побір о 5% виспих додатків до повіт. безпосер. податків. В сій справі забрав слово пос. Скварко і поставив внесене, щоби перейти над тим до дневного порядку, бо тут ходить о признанє 50% додатку, не кажучи вже про податок особисто-доходовий та 18% додаток на дорогові ціли. Вимаганий додаток є такий великий, що наслідком живлових нещастя в послідні двох літ, така господарка веде до руїни; кошти адміністрації того видлу повітового вносять аж 61.000 К. Внесенє се поперли ще послы: Думка й Винничук, вказуючи на тягарі накладані на дрібних хліборобів, і на марнованє публичних фондів повітовими достоянками.

По виводах референта підвисненє ухвалено. Приступлено до розправи над звітом бюджет. комісії що до побільшеня технічно-дорогового етату.

Пос. Содомора заявив, що Русини будуть голосувати за внесенням комісії, бо они можуть причинити ся до поліпшеня відносин на дорогах повітових. Бесідник критикує діяльність повітових інженерів і додає, що они будують лихі дороги, які наряд оминає, вибираючи дороги приватні.

Пос. Куровець вносить додаткову резолюцію, щоби з тих сил, якими технічний етат дороговий має бути побільшений, одну або дві ужити на контролю повітових інженерів, бо они поводять ся невідповідно. В Калуші до недавня повітовим інженером був б. кухар повітового

маршалка. В долиньскім повіті має оден інженер і двох кондукторів наглядати будову 19. мостів. Тому є необхідна контрола краєвого виділу.

Начальник департаменту дорожового кр. виділу Домбський заявив, що кр. виділ уживає старших і досвідчих інженерів до контролі.

За більшою контролею промовляли ще пп. Винничук і Думка, а пос. Макух поставив резолюцію що до признання дорожовим кондукторам прав краєвих урядників.

Резолюції пп. Куровця і Макуха упали по супротивленю референта.

Відтак мотивували самостійні внесення: пос. Скварко про удержане і змонopolізоване транспортних середників олій земних і руротягів і проделю новелі до кр. закона нафтового, яку переслано до промислової комісії. Внесене п. Короля що до зміни §§. 2. і 28. закона про рентові оселі передано комісії аграрних реформ; внесене п. Ямпольского що до будови кр. дороги до Нароля цішанівского пов. до Н.мирова, пов. равского, до дорожової комісії, внесене п. Сеника що ола до обвалованя берегів уже регульованої части ріки Дністра в селах Усть, Розвадів, Надітичі, Чернівця, Крупско, Березина, пов. жадач, до комісії водної. і его внесене на зміну §. 4. закона з дня 17. лютого 1900. про творене рентових оселі, по пересправі між внескодавцем, пос. Ганчаковскім і Олесницьким до комісії аграрних реформ. Внесене п. Скварка і тов. в справі зміни закона з дня 15. серпня 1895., що до вписів до книг ґрунтових та внесене п. Скарка і тов. в справі дновненя §§. 12., 16., 22., 26., 27. і 29. закона з дня 6. марца 1875 о ґрундових урдах роземних до правничої комісії.

Дальше полагоджено звіт адміністр. комісії про звіт кр. виділу що до зміни границь м. Львова через вилучене двірск. обшару Кульпарків ч. I. і кількох ґрунт. порцель і влучене до громади м. Львова.

Відтак розпочала ся на основі реферату п. Піниньского розправа над звітом шкільної комісії, що до звіту кр. виділу з діяльності I. департаменту, а імено що до шкільних, фондацийних, консерваторских і театральних справ.

Перший в розправі забрав слово пос. др. Олесницький і вказав на покривдене Русинів про розділюваню стипендій. На 170 стипендій признав кр. виділ руским кандидатам всего 8: двома академікам, одному технікови і всего 5 ґімназістам. Відтак згадав бесідник лиху господарку в фондацийних добрах і перейшовпро до театральних справ. З признанем зазначає посол прахильну оцінку діяльності нашого театру тов-а „Руска Бесіда“, подану в звіті. Наш театр усунув зі сцени фарсу й оперетку а за те виставляв поважні твори, чим причиною ся значно до піднесеня загально артистичних почувань. Тількож на лиху наша трупа не може виступити на своїй власній сцені, хоч народ наш зложив тільки жертв на будову власного театру як ніякий інший. Алеж Поляки є в тім щасливим положеню, що їм буде театр місто Львів або Краків, а нам бюджетова комісія давала краєву підмогу на здвиганя театру під такими понижуючими услівями, що її не мож було прийняти. Се була замаскована відмова підмоги, бо можна позизити поодинокі особи, але народ понизити себе не дасть! Бесідник піддав під розвагу соймови, чи не повинен би сам змінити первісні предлоги, бо внакше на будівлі нашого театру стане нарис не „при помочи міста або краю“ але „проти волі кр. сойму“. Відтак перейшов бесідник до обговореня львівского польского театру. Польскі часописи пишуть за бойкотом нашого театру, як він їздить по краю, сновняючи свою культурну задачу. Алеж Русини польска мова не разить і она залюбки ходять до львівского театру. На жаль театр сей спадає під артистичним зглядом поразнише, виставляє „масні“ премо ринштокові штуки, котрі роблять касу. За те занедбує уже не Шекспіра але навіть Словацкого й Фредра. Що більше в тім репертуарі занедбано зовсім чеські, словінські, хорватські твори, та богато драматичну літературу російську, а за те ведуть нас до французских ринштоків. Нинішній театр підкопує моральність молодежи та руйнує її. Годі оглядати ся на інтерес директора театру. Лїпше, щоби він збанкрутував, як має банкрутувати публична моральність і добрий смак артистичний. (Ошлески на руских і польских лавах).

Відтак промовляв п. Стояловский і признав, що про польску сцену ніхто з Поляків в соймі не заговорив так влучно як пос. Олесницький і прилучив ся вповні до его заміток, і вказав на визиск дирекцією технічного персоналу львівского театру.

На тім перервано розправу, а на кінці засіданя понаглявав п. Сколишевский справу свого внесеня що до зачинюваня шинків в не ділі і свята, а п. Сеник справу службової прагматики учительської. Маршалок заявив, що звіту про службу прагматику учительську не умістив на дневний порядок засіданя задля візду відеар. Дембовского, котрий хотів брати участь в розправі.

Маршалок звіщає на останку, що пос. Ма-

кух поставив нагле внесене що до інтервенції австр. мін. загр. справ що до засуду на смерть у Вильні львівского техника Чеслава Закшевского, але над сим внесенем на основі §. 12. регуляміну не допустить розправи, бо се не належить до обсягу сойму! Пос. Глобінський заявив, що на просьбу родини відііс ся до бар. Еренталя та що се повинно внескодавців заспокоїти.

(Пос. Глобінський дістав по засіданю телеграфічну вість від гр. Еренталя, що рос. міністерство загр. справ на інтервенцію его вислало в пятницю до Вильна телеграму о відроченє страчени аж до вясненя справи а крім того звернуло ся до міністерства війни і сподїває ся корясного вислідю).

Справа виборчої реформи проволікає ся. Уступлене п. Стапіньского з председництва субкомітету принято до відома а вибрано председником п. Леа, котрий висловив надїю, що ще в сій сесії субкомітет викінчить свою роботу, а сойм ухвалить покликати сталукомісію для виготовленя закона в порозуміню з кр. виділом. Пос. Лясковський іменем правиді заповів внесене начерку виборчої реформи і тому відложено аж до того часу засіданя комісії.

Начерк п. Сколишевского задержує число послів 161 як доси: з того 12 вірильних, 41 з міст, а 106 в сїл. Із 106 сільских мандатів має бути 26 двомандатових округів. Львів вибирає би 9 послів, Краків 8, Тарнів, Перемишль, Тернопіль, Коломия і Станіславів по 2 послів.

Людовці домагають ся, щоби жінкам надати активне й пасивне виборче право. Після їх начерку припадає би оден польский мандат на 38.000, а руский мандат на 68.000 населенців.

Краєвий виділ має би складати ся з 10 членів; перших двоє вибирали би вірильні кури і послы міст, двоє слїдуючих носли польских двомандатових округів, двоє дальших більшість мішаних двомандатових округів і руска послы, а чотирих послїдних цілий сойм.

Просимо відховити перегламу.

Новинки

— Календар. Ві второк: руско-кат.: Фоки, Йони преп.; римо-кат.: Плякида. — В середу: руско-кат.: † Зачатє Иоана Хр.; римо-кат.: Брунона.

— Преосв. Епископ др. Хомишин вїїхав в суботу на цілий тиждень на місію на Поділе.

— Іменини С. Величества цїсаря Франц Йосифа обходжено нині в цілій нашій державі богослуженнями по церквах. У Львові відбули ся нині рано богослуженя у всіх катедральних церквах трех обрядів. В церкві св. Юра відправив службу Божу в заступстві недужого Ексц. Митрополита о. Митрат Білецький. На богослуженю явив ся яко заступник намісництва п. віцепрезидент Клеберґ, з рамени краєвого виділу прийшов член кр. виділу п. Кивелюк, а також була представителі кр. Ради шкільної, дирекцій залїзниць і почт. Замітне, що львівський апеляційний суд не вислав нікого на богослуженя до церкви.

— Рускі книгарні в Стрию і Станіславові. Торгов. суд у Львові затвердив вже змінений статут „Сокільского Базару“ в тім напрямі, що „Сок. Б.“ буде міг отворити книгарні. Небавом отже будемо мати рускі книгарні при філіях „Сок. Базару“ в Стрию і Станіславові.

— 3 рускої ґімназії в Вишніці. До першої класи зголосило ся перед і по ваканціях разом 179 учеників, а з тих принято 146. До другої класи принято до давних 121 учеників ще 17 з вищих ґімназій. Всіх публичних учеників числять тепер ґімназія 284 в 7 відділах.

— В Рогатині відбуло ся вчерашної неділі величаве посвячене сокільского прапора. На се свята прибули відпоручники „Соколів“ зі Львова (1), Стрия (3), Ходорова (1) і Жадачева (2) та цілі сокільскі стяги у виданаках з Бабухова, Жовчева, Залужа (пші і кінці), Заланова (з прапором) і з Путятинець. Крім того зібрали ся великі маси селян і селянок з цілої Рогатинщини так, що весь зїзд можна було числити на чотири тисячі стороньских людий. Сокільске торжество розпочало ся соборною службою Божою під шатром коло церкви. Дослужби Божої ставуло о 10½ год. місцева духовенство о. парох Кудрик і оо. Кудрик (мол.) і Папаца. Перед престолом утворили довгий шпалір місцеві Соколи з прапором і Сокилки в гарних одностроях, по тім стояло кільканадцять Соколів в одностроях а дальше стяги сільских Соколів. Підчас богослуженя співав дуже гарно мішаний хор читальняний. По богослуженю о. парох посвятить прапир і виголосив високо патріотичну проповідь про народну працю нашого Сокильства і вручивши прапор хоружному, відобрав від него припи-

сане приречене, а потім на руки о. пароха зложив приречене цілий стяг. По вбываню памяткових цвяхків уставив ся величавий похід під проводом п. Мусякевича, начальника стрийского „Сокола“. На переді йшла оркестра, потім відділ кінних Соколів з Залужа, дальше з прапором Соколи і Сокилки в одностроях, та довгі ряди сільских Соколів. Похід ледви міг перетиснути ся через товпи народа, залагаючого цілий ринок і всі улци. Обійшовши ринок, похід станув знова недалеко церкви, щоби варіввати свої ряди. В сій хвилі пос. Т. Старух з підвищеної промовив до тисячних своїх виборців ставляючи перед ними високо сокільску ідею і звиваючи до організації під сокільским стягом. Коли бесідник скінчив загреміли довготриваючі оплески слухачів. Похід обійшов відтак докола місто і по дефілірці перед новопосвяченим прапором зайшов знова під церкву. Там промовив до вібраних Соколів і до зібраного народа відпоручник львівского „Сокола“ п. С. Горук, дякуючи сторонним Соколам за участь в сїм святі, а місцевих Соколів ставив за примір в народній організації. Потім виступив з привітом голова стрийского „Сокола“ і ж. Дутка. В гарячих словах промовив п. Струханчук, а вкінци голова „Сокола“ з Рогатина, п. С. Гриник, дякуючи всім присутним за авелічене сокільского свята. Відтак Соколи розійшли ся на обід, о 4. год. зібрали коло рускої ґімназії до фотографії і оглядали будинок сеї ґімназії. При сій нагоді зазначимо, що будинок має 8 шкільних саль. Тепер майже викінчений а на поверсі викінчують ся підлоги і вікна. Зверха будинок ще не тинкований. Будова постувала чисто по американски, бо ледви перед місяцем єї розпочато. ґімназія стоїть на ґрунті „Рускої каси“ і за єї гроші є поставлений. Великий огород коло ґімназії буде для учеників правдивою благодатю. Наука в 3-х класах рускої ґімназії починає ся нинішнього поведілка. Учити будуть 4 сили, а управителем став проф. Мих. Галуциньский. В нїм тратить Золочівщина знаменитого народного організатора, а Рогатин зискує здібного педагога і неоціненого народного робітника.

— Про театр „Рускої Бесіди“ який перебуває під сю пору в Тернополі, дуже похвально пише „Подільске Слово“. Артисти грають гарно, та на жаль нема кому їх слухати. „Под. Слово“ так кінчить свою статю про наш театр: „Тим добрим однак змаганям артистів не відповідає цілковито наша українська суспільність. І се по просту скандал є для тернопільских і доколичних Українців. Передовсім відносить ся се до інтелігенції, що підпирале театр, своєї рідної штуки звалює на суспільність чужу і на меншу свою братию а сама здержуєсь від відвідуваня театру. Се може лучатись тільки в такій суспільности як наша, в котру наш вороги впокували від соток літ погляди про меншу вартість цілого нашого народу, цілого нашого народнього доробку. Думаю однак, що тепер, коли на всіх полях нашого суспільного життя народ наш іде спїшним і великим кроком наперед до поступу культури і се поле нашої штуки не повинно остаеться по заді але і театр наш при піддержці нашої суспільности повинен видвигнутись на перше місце. І підпирати его не повинно ся для приємности і артистичного вдоволення, хотий і тїм своїй задачі відповідає театр наш цілковито, але повинно бути нашим святим обовязком.“

— Напад Індияч на Русинів. Радники Т. Рєваковичеві у Львові пишуть в бразилійской Парани про напад 5 диких Індияч на двома руских поселенців коло Люцени, братів Максима і Івана Кручкєвичів. Кручкєвичі стипали в лісі дерево і варили обід. Нараз свиснула одна стріла а відтак друга і пробала удо ноги Іванови. Нападєні почали стріляти з пистолетів і відогнали дикунів, коли однак Максим відвозив домів раненого брата, Індияни вернули і украли сокиру і варений обід. Заряджена погоня за дикунами остала без успїху.

— Так власне треба робити! Один Українець, державний урядник в Чернівцях, став опікуном. Як такого покликано его до суду, щоби списати з ним протокол і видати ему декрет опікунчий. Протокол хотїли в суді писати по німецки, так само декрет. Однак сей добродїй заявив тоді рішучо, що підпише лиш руский протокол і приймє лиш руский декрет. І суд мусїв згодитись на се. Протокол і декрет виготовлено в нашій мові. Даремно звертали нашому добродїєви увагу, що як держ. урядник він мусить вміти по німецки. Він послїдовно відповідав на се, що по німецки розуміє лиш в своїм уряді. Так власне все і всім треба робити! Не писати, не кричати, але так робити. Пошановане прав української мови в наших урядах може здобути лиш така власне робота нашого загалу. („Буковина“).

— В справі поліпшеня долі офіціантів і канцелярийних помічників відбуло ся вчєра у Львові віче інтересованих в присутности яких 500 осіб. По рефераті п. Кміціньского розвела ся простора дискусія а потім ухвалено резолюції з жаданєм признаия офіціантам і канц. помічникам стабільзації і характеру державних урядників та поліпшеня їх матеріальних відносин.

— 3 крємецкого повіту (на Волині) пишуть до

»Раді»: Яке гарне було літо такий і початок осені. Гріє сонце, мов у жива, та коли не коли перепадає дощ. Озимину селяни вже посіяли. Саме перед тим, як починали сіяти, пішов гарний тепленький дощик. Як бжолки з вулика, виїхали разом люди в поле і за кілька днів у поралась з сівбою. Тепер на полі замість чорної рілі скрізь зелене жито і пшениця. Селяни радіють і покладають надію на добрий урожай, як тільки сувора зима не перешкодить. А тим часом хлібороби порають ся коло бараболі. Остання добре вродила сего року: дощі перепадали зрідка, а через те мало є між нею попсованої; на смак бараболя согородішня дуже добра, бо спика. Овочі зародили у нас сего року, як давно вже не родили. Кварта сливок 1 коп., пуд яблук чи грушок 20—60 к. пропи торішнього 60 — 1 карб. 20 коп. Зате капуста чисто пропала. У серпні завелась гусінь, яка і знищила зовсім капусту.

Оповідки.

— **Питомцям дух. Семінарії у Львові** до відома. З причини непокінчених ще робіт адаптаційних в будинку Семінарії духовної у Львові назначує ся речивець приїзду для новоприйнятих до Семінарії кандидатів (на 1-ий або вищі роки) на день 14 жовтня, а для прочих питомців на день 18 жовтня, найпізніше до год. 7. вечер. З ректорату духовної Семінарії у Львові: о. др. П. Жук, ректор.

— **Іменованя.** Дійсним катехитом при реальній школі в Снятині іменованій о. Михайло Сімович, перший парохіяльний сотрудинок в Чернівцях. — Намісник іменовував санітарних асистентів, д-ра От. Левія, д-ра Ст. Сьвйонтковського і д-ра Вікентія Врублевського санітарними концепістами.

Посмертні оповістки.

— **Омелян Манастирський**, емер. директор табулярного уряду, упокоїв ся в п'ятницю в Чернівцях в 59 році життя. Покійник був давайше видловим черновецького „Нар. Дому“ і привинив ся чимало до піднесеня рускої справи на Буковині. В. е. п.!

Материяли до хациональхо-політичного і культурного життя Русиків.

(Дальше).
XXIII.

Без місця написаня і дати однак в Відня в р. 1903.

Коханий Даньку!

Ми повинні старати ся злучити уєї сили в одній великій партії, шоби стати сьміло проти всяких змагань наших верховодів.

Проте треба видати в народ як найбільше відповідних покликів. Але поклики такі повинні виходити від хлопів — бо хлоп хлопів ще найбільше вірить. Проте треба би, шоб хтонебудь з Твоїх парохіян або з сусідного села писав як найскорше до „Свободи“ і до „Діла“ рівночасно але передовсім до „Свободи“ менше більше слідуочу допись, та підписав єї повним іменем, і з відки, з якої місцевости:

„Руські хлопів, єднаймо ся“. Не даймо ся піддурити вітрогонам!

Від якогось часу увихають ся по селах молоді люди, кажуть що они соціялісти і несуть нам нову науку, слова правди. Ну, якаж то правда, спитаєте.

Певно ті молоді герої, — відважні люди виступають завзято проти тих, що мають власть. Але де там! Они хочуть стати героями в той спосіб, що виступають против наших щирих людей, роблять на них плётки, чернять їх так, що навіть наші найгірші вороги встидали би ся так робити.

Скажете: но то ті соціялісти помагають шляхті розбити наших людей і взяти хлопів ще ліпше в кліщі.

Так оно бачите, дійсно є! Пани настрашили ся дуже, що рускі хлопів лучать ся разом з рускою інтелігенцією в одну велику партію. Для панів се дуже небезпечно, бо они хотять відбудувати своє давне Королівство, Польську од моржа до моржа, шоби можна ще ліпше дусити Русинів. Того самого хочуть і польські соціялісти. Польська соціялістична газета „Narzęd“ пише, що треба конче злучити Галичину з Буковиною і Шлезком. Каже, що соціялісти будуть ліпше відбудувати Польщу як пани. Соціялісти дійсно відбудовують Польщу ліпше. Они знають, що Русини не хочуть польского панованя. Отже давай посварити Русинів між собою, нехай

Русини самі зі собою бють ся, а Поляки за той час зміцнять своє панованє над ними. Дятого польські соціялісти відмовили насамперед одного молодого Русина, шоби виступав в обороні відбудованя Польщі, шоби робив плётки і чорнив перед хлопями тих Русинів, що для Польщі найбільше небезпечні. За те обіцяли польські соціялісти тому молодому Русинови, що при найблизших виборах зроблять єго послом в Тернополи або Збаражи.

Треба знати, що той молодий Русин не має жадного занятя, для него агітація се ремесло, він з агітації живє. А при тим хотів би конче відзначити ся, стати славним. Шоби самому стати славним, треба других понизити, очернити. Отже пішов служити Польщі.

Той молодий агітатор прибрав до себе кількох молодих недосьвідчених людей, піддурив їх. Всі они тепер ходять по селах, і піддурють хлопів. Они нібито виступають проти теперішних порядків в імя соціялізму, бо знають, що панам се нічо не шкодить, не страшно. Видите, хотять ніби то таку згоду зробити, шоби Русини не спинювали відбудованя Польщі і скріпленя польского панованя на Руси. Тоту згоду роблять так, що розпочинають сварню помію самими Русинами, намовляють хлопів, шоби виступали проти наших людей. Хотять хлопскими руками витягати з огню вугле для панів, а для себе польські мандати. Отже братя хлопів! не даймо ся піддурити! Єднаймо ся!

(Дальше буде).

Телеграми

з дня 4 жовтня.

Тернопіль. В Іванівці ствердив повітовий фізик 4 випадки „холери“. Всі недужі померли, а їх кишки виславо до Львова до провіреня недуги.

Підвисоке. На тутешній стації зударили ся в суботу о 2 год. по полудні два поїзди, особвий і тягаровий, при чім погибли кондуктори Франц Кромп і Маріян Дубовский. Крім того ранних є кілька осіб з вел. обслуги. З подорожних ніхто не потерпів нещастя.

Бюро учительське і службове

Марії Немчиновської, Львів, площа Академічна 3.

Ол. Барвіньский, Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Ціна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский, З останних десятиліть XIX віку. — Ціна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego, listy Edw. Gnięwośa, szefa sekcijnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Ціна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Ніщинського Байди). Ч. I і II. — Ціна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідія, переклад Сердешного. — Ціна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Ціна 30 с.

Кониський, Непримирена. — 40 с.

Куліш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

Княгиня 30 с.

Проф. Ратміров, повість „Мордовця“. — 40 с.

Оржешко, Великий, новела. — 50 с.

Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адміністрацію „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.

„Przegląd Krajowy“

dwutygodnik polityczny, społeczno-ekonomiczny i literacki o kierunku demokratyczno-krajowym, poświęcony przede wszystkim sprawom kulturalnym Ukrainy.

Передплата „Przegląd-у Krajow-ого“ виносить в Галичині: річно 18 К, піврічно 9 К, чвертьрічно 4 К 50 с.

Адреса Редакції і адміністрації: Київ, Фундуклівська ч. 10, м. 14.

Важне для Селян!

Від 500 до 1500 К машина до виїбу цементового промислу. Одна машина виробляє дві дахівки на раз, денно 500 штук. Цегол 1500 до 3000 штук денно.

На складі:

Дім комісово тоговельний

I. Зубика

18(12-?) Львів, ул. Млиарська ч. 2.

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях в р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілею Товариства є уділюване кредиту своїм членам ріллякам обезпеченим в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без потручення податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Шадвиці почтової ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2,848.890.—

Уділи членські К 262.994.—

Позички уділені К 3,396.002.—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнова	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станиславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10*
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30*	9:35B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

На Підзамче:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночи
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Гяшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станиславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	8:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	8:00	9:05	2:15*	8:40	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	—	11:35B
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	8:30
Брухович	7:21	11:05	3:30B	5:50†	8:34B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

З Підзамча:					
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і свята від 10/6 до 10/6. А) Лише в неділі і свята від 1/2 до 21/6. — Б) Лише в неділі і свята від 1/6 до 20/6. — В) В неділі і свята а від 1/6 до 20/6 щодень. — Г) Щоденно від 1/2 до 21/6. — 3) Лише в неділі.